

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 256g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul VI alin. (5) din Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative

(plata de către pârât a cheltuielilor de judecată în cazul acțiunilor intentate de Ministerul Apărării împotriva persoanelor care nu și-au îndeplinit serviciul militar timp de 5 ani după instruire)

CHIȘINĂU
21 mai 2026

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea nei Maria Sorici, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 9 decembrie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 21 mai 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „persoanele menționate la alin. (1) au obligația de a achita, personal, cheltuielile de judecată, onorariul avocaților” din articolul VI alin. (5) din Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative, ridicată de dl avocat Alexandru Savva, în interesele dlui Vadim Rotari, în dosarul nr. 2r-1794/2025, pendinte la Curtea de Apel Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată format din dnii Serghei Dimitriu, Eleonora Badan-Melnic și Violeta Gîrleanu, judecători la Curtea de Apel Centru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorul excepției, pot fi rezumate după cum urmează.

4. În anul 2011, dl Vadim Rotari a fost admis la studii în cadrul Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”. La 28 iulie 2011, acesta a încheiat un contract de îndeplinire a serviciului militar pentru perioada studiilor și pentru 5 ani după absolvire, asumându-și, astfel, obligația de a activa în serviciul militar pentru o durată totală de 9 ani.

5. La data începerii instruirii, Legea nr. 162 din 22 iulie 2005 cu privire la statutul militarilor, în redactarea în vigoare la 8 iulie 2011, prevedea expres obligația militarilor prin contract de a restitui cheltuielile de instruire suportate din bugetul de stat în cazul neexecutării integrale a termenului de serviciu militar stabilit de lege și de contract.

6. La 30 octombrie 2018, dl Vadim Rotari a fost trecut în rezervă la inițiativa sa, fără a executa integral termenul de 5 ani de serviciu militar. La 20 mai 2019, acesta a fost angajat în calitate de asistent universitar la Academia „Ștefan cel Mare”.

7. La 11 octombrie 2021, Ministerul Apărării al Republicii Moldova l-a chemat în judecată pe dl Vadim Rotari pentru recuperarea cheltuielilor de instruire.

8. La 17 februarie 2023 a intrat în vigoare Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative, care a introdus reglementări noi în materia recuperării cheltuielilor de instruire.

9. Prin încheierea din 3 iulie 2025, Judecătoria Căușeni, sediul Ștefan Vodă, a admis renunțarea la acțiune de către Ministerul Apărării. Totodată, instanța a respins cererea formulată de dl avocat Alexandru Savva pentru recuperarea cheltuielilor de judecată de la Ministerul Apărării. Potrivit articolului VI alin. (5) din Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative, instanța l-a obligat pe dl Vadim Rotari să suporte cheltuielile de judecată și onorariul avocatului.

10. Dl avocat Alexandru Savva a formulat un recurs.

11. La 25 noiembrie 2025, dl avocat Alexandru Savva a ridicat, în interesele dlui Vadim Rotari, excepția de neconstituționalitate a textului „persoanele menționate la alin. (1) au obligația de a achita, personal, cheltuielile de judecată, onorariul avocaților” din articolul VI alin. (5) din Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative.

12. Printr-o încheiere din 27 noiembrie 2025, un complet de judecată de la Curtea de Apel Centru, format din dnii judecători Serghei Dimitriu, Eleonora Badan-Melnic și Violeta Gîrleanu, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

13. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și niciun alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 9 Principiile fundamentale privind proprietatea

„(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

(3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factorii de bază ai economiei.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

Articolul 53 Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

14. Prevederile relevante ale Legii nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative sunt următoarele:

Articolul VI

„(1) Sunt scutiți de obligația de a restitui cheltuielile pentru studii/instruiri, absolvenții instituțiilor de învățământ din domeniul militariei, securității și ordinii publice care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, sunt reangajați în instituția din care s-au eliberat sau sunt angajați într-o instituție ori autoritate publică, finanțată din bugetul de stat, într-o funcție ce implică îndeplinirea serviciului militar sau special, indiferent de durata perioadei dintre eliberare și reangajarea sau angajarea acestora.

[...]

(5) Persoanele menționate la alin. (1) au obligația de a achita, personal, cheltuielile de judecată, onorariul avocaților, taxele și spezele procedurii de executare pentru acțiunea încetată, suportate de executorul judecătoresc până la momentul încetării procedurii de executare. Onorariul executorului judecătoresc se calculează din creanța real executată.”

15. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 97

Repartizarea cheltuielilor de judecată în cazul renunțării la acțiune și încheierii tranzacției

„(1) În cazul în care își retrage cererea de chemare în judecată sau renunță la acțiune până la comunicarea către pîrît a cererii, reclamantul nu beneficiază de compensarea cheltuielilor suportate. Dacă el a renunțat după comunicarea cererii de chemare în judecată, instanța îl obligă, la cererea pîrîtului, să compenseze acestuia cheltuielile suportate.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

16. Autorul excepției consideră că norma contestată contravine dreptului de acces liber la justiție, dreptului la apărare și dreptului de proprietate, precum și garanțiilor unui proces echitabil, inclusiv principiului egalității

armelor și dreptului la un recurs efectiv, pentru că exclude posibilitatea recuperării cheltuielilor de judecată de la autoritățile publice.

17. În opinia autorului excepției, această normă limitează competența instanței de judecată de a se pronunța asupra repartizării cheltuielilor de judecată, inclusiv în situațiile când acestea au fost generate de acțiuni sau inacțiuni imputabile autorităților publice, afectându-i astfel drepturile fundamentale.

18. Potrivit autorului excepției, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 3, 4, 7, 9, 20, 26, 46, 53 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

19. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea reține următoarele.

20. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative, ține de competența Curții Constituționale.

21. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, excepția este formulată de un subiect abilitat cu acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

22. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „persoanele menționate la alin. (1) au obligația de a achita, personal, cheltuielile de judecată, onorariul avocaților” din articolul VI alin. (5) din Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative. Curtea observă că norma contestată nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

23. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă privind recuperarea cheltuielilor de instruire și care vizează atribuirea cheltuielilor de judecată în cazul renunțării la acest tip de acțiune. Dat fiind faptul că autorul excepției contestă prevederile care reglementează atribuirea cheltuielilor de judecată în această cauză, Curtea admite că instanța de judecată ar putea aplica prevederile în discuție la soluționarea ei.

24. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca o excepție de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor excepției, dacă prevederea contestată reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 155 din 30 octombrie 2025, §18).

25. Autorul excepției susține că norma contestată contravine articolelor 1 alin. (3) (*statul de drept*), 3 (*teritoriul*), 4 (*drepturile și libertățile omului*), 7 (*Constituția, Legea Supremă*), 9 (*principiile fundamentale privind proprietatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 26 (*dreptul la apărare*), 46 (*dreptul de proprietate*), 53 (*dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție. Deși autorul mai face trimitere și la articolul 127 din Constituție, care reglementează chestiuni generale privind proprietatea, Curtea va reține doar articolul 46 din Constituție, care garantează la modul concret dreptul fundamental de proprietate.

26. Curtea a notat în jurisprudența sa că articolele 1 alin. (3), 3, 4, 7, 9 din Constituție comportă un caracter general și reprezintă imperative care stau la baza oricăror reglementări. Aceste norme nu pot fi invocate de sine stătător, ci numai în coroborare cu o altă prevedere din Constituție, care trebuie să fie aplicabilă. Totodată, cu referire la pretinsa încălcare a articolului 54 din Constituție, Curtea reiterează că acesta nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea DCC nr. 11 din 29 ianuarie 2026, § 21).

27. Referitor la incidența articolelor 20, 26 și 53 din Constituție, Curtea reține că autorul excepției nu a argumentat în ce măsură prevederile contestate afectează dreptul de acces la un tribunal și dreptul la apărare garantate de Constituție. Curtea subliniază că simpla enumerare a unor articole din Constituție, precum și citarea unor considerente din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului, în lipsa unei argumentări proprii, nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 114 din 26 septembrie 2023, § 16; DCC nr. 34 din 5 martie 2026, § 25).

28. Cu privire la incidența articolului 46 din Constituție, autorul excepției susține că obligația de a suporta cheltuielile de judecată, precum și lipsa unei posibilități de compensare a acestora, reprezintă o ingerință în dreptul său de proprietate.

29. Curtea observă că, anterior modificărilor introduse prin Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022, regimul juridic aplicabil absolvenților instituțiilor de învățământ din domeniile militar, al securității și al asigurării ordinii publice era fundamentat pe obligația acestora de a exercita serviciul militar sau special pentru o perioadă de cel puțin 5 ani după absolvire. În cazul neexecutării acestei obligații, absolvenții aveau obligația de a restitui cheltuielile pentru studii suportate din bugetul de stat. Ulterior, prin Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022, Parlamentul a instituit o excepție de la acest regim juridic, stabilind că persoanele care, la data intrării în vigoare a legii, sunt reangajate sau angajate într-o instituție ori autoritate publică finanțată din bugetul de stat, într-o funcție ce implică exercitarea serviciului militar sau special, și care au realizat o vechime cumulată de serviciu militar sau special egală sau mai mare de 5 ani după absolvire sunt scutite de obligația de restituire a cheltuielilor pentru studii. Totodată, prin norma contestată, Parlamentul a prevăzut obligația acestor persoane de a suporta cheltuielile de judecată, onorariile avocaților, taxele și spezele procedurii de executare aferente acțiunilor încetate.

30. Curtea reține că, la momentul inițierii raportului juridic, cadrul normativ aplicabil reglementa atât obligația de executare a serviciului militar conform angajamentului asumat, cât și consecințele juridice ale eliberării din serviciul militar înainte de expirarea termenului stabilit. Astfel, potrivit articolului 35 alin. (11) din Legea nr. 162 din 22 iulie 2005 cu privire la statutul militarilor, în redactarea în vigoare la 8 iulie 2011, militarii prin contract care nu au îndeplinit o perioadă de cel puțin 5 ani de serviciu militar după absolvirea instituțiilor de învățământ din domeniul militar, inclusiv în cazul eliberării din inițiativă proprie, erau obligați să restituie cheltuielile pentru instruire, în mod proporțional cu perioada efectiv executată. Aceste

condiții erau cunoscute și consimțite de către beneficiar la semnarea contractului.

31. În acest sens, Curtea reiterează că libertatea muncii include dreptul persoanei de a-și alege după propria voință munca (profesia, ocupația) și locul muncii, precum și dreptul de a nu munci, însă nu presupune libertatea de a nu executa obligațiile asumate la momentul încheierii contractului-tip (privind îndeplinirea serviciului militar) între persoana admisă la studii și instituția militară reprezentată de comandant și, implicit, de a nu restitui statului cheltuielile pentru studii (a se vedea DCC nr. 106 din 7 noiembrie 2017, § 23; și, *mutatis mutandis*, DCC nr. 3 din 18 ianuarie 2022, § 22).

32. În acest context, Curtea observă că scopul legii atacate constă în scutirea de cheltuielile de instruire a persoanelor care au beneficiat de studii sau de formări profesionale cu finanțare publică și care, deși nu au rămas să activeze în serviciul lor, așa cum prevedea cadrul normativ, s-au reangajat într-o instituție publică finanțată din bugetul de stat. Prin atribuirea cheltuielilor de judecată în sarcina beneficiarului scutirii, legislatorul a urmărit realizarea unui echilibru între interesele statului și interesele persoanelor vizate de măsura legislativă. Astfel, pe de o parte, prin Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022, s-a instituit un mecanism de exonerare de la obligația restituirii cheltuielilor pentru studii în privința absolvenților instituțiilor de învățământ din domeniile militar, al securității și al asigurării ordinii publice care au realizat o vechime cumulată de serviciu militar sau special de cel puțin 5 ani după absolvire și care sunt reangajați în instituția din care s-au eliberat sau sunt angajați într-o instituție ori autoritate publică finanțată din bugetul de stat, într-o funcție ce implică exercitarea serviciului militar sau special. Pe de altă parte, având în vedere că actele executorului sau ale avocaților reprezintă servicii deja prestate, pentru a compensa scutirea de creanța principală, legea a transferat asupra beneficiarului obligația compensării costurilor asociate procedurii judiciare și de executare legate de neexecutarea creanței anterioare. Astfel, măsura contestată reprezintă un compromis rezonabil între interesele concurente, compromis potrivit căruia statul renunță la creanța pentru studii, iar beneficiarul își asumă costurile procesuale pe care le-a generat procedura judiciară și procedura de executare până la momentul scutirii.

33. Prin urmare, Curtea nu constată vreo aparență de încălcare a articolului 46 din Constituție.

34. Totodată, Curtea observă că autorul excepției pune în discuție coroborarea prevederilor contestate cu prevederile Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, care stabilește la articolul 97 repartizarea cheltuielilor de judecată în cazul renunțării la acțiune. O pretinsă incompatibilitate între două sau mai multe norme infraconstituționale cuprinse în acte normative distincte sau în același act normativ nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci una de aplicare a legii, iar rezolvarea ei le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 34 din 5 martie 2026, § 32), așa cum stabilește articolul 114 din Constituție.

35. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în discuție nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (4) lit. d), 37, 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „persoanele menționate la alin. (1) au obligația de a achita, personal, cheltuielile de judecată, onorariul avocaților” din articolul VI alin. (5) din Legea nr. 365 din 29 decembrie 2022 pentru modificarea unor acte normative, ridicată de dl avocat Alexandru Savva, în interesele dlui Vadim Rotari, în dosarul nr. 2r-1794/2025, pendinte la Curtea de Apel Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 21 mai 2026
DCC nr. 91
Dosarul nr. 256g/2025*